

Lausunto vuosien 2027–2030 julkisen talouden suunnitelmasta

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Jaoston kokous 6.5.2026

Vuosien 2027–2030 julkisen talouden suunnitelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso säilyy lähes ennallaan. Keskeisimmät määrärahamuutokset aiheutuvat hallitusohjelman mukaisista lisäyksistä sekä sopeuttamistoimenpiteistä. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vahvistamisen taso nousee hallitusohjelman mukaisesti 200 milj. euroon vuonna 2027. Myös tutkimus- ja kehittämismenojen tasoa nostetaan aikaisempien päätösten mukaisesti.

Sopeutustoimet

Julkisen hallinnon tuottavuusohjelman sekä toimintamenojen vähennysten määrä on aikaisempien kehyspäästösten perusteella 32 milj. euroa vuodesta 2027 lukien hallituskauden alkuun verrattuna. Kehysriihessä linjattiin lisäksi 6,7 milj. euron uudesta valtionhallinnon toimintameno säästöstä. Siihen sisältyvät virastorakenneuudistuksen kohdentamattoman säästö, toimintamenojen suhteessa jyvitetty uusi tuottavuussäästö sekä uusi perustoimintamenojen vähennys. Uudesta 6,7 milj. euron kokonaissäästöstä hallituksen kehysriihessä ministeriölle ja virastoille säästöstä jyvitettiin 4,3 milj. euroa. Loppuosa on tarkoitus kohdentaa vuoden 2027 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä. Säästöjen toteuttamiseksi valtionhallinnon tuottavuutta lisätään digitalisaatiota ja tekoälyä hyödyntämällä, normeja ja prosesseja keventämällä ja tehtäviä vähentämällä sekä tehostamalla palveluiden hankintaa.

Valtion rahoitusta Evankelis-luterilaiselle ja Ortodoksiselle kirkkoille vähennetään yhteensä 8,5 milj. euroa vuodessa vuodesta 2028 lukien kirkollisveron tuoton kasvua vastaavasti.

Opetus- ja kulttuuritoimen toimialaan liittyy myös kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotuksen leikkauksen kasvattaminen 2,8 prosenttiyksikköön, mikä tarkoittaa 60 milj. euron lisäsäästöä peruspalveluiden valtionosuuksiin.

Opetusministerin vastuualue

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön vastuualueilla on julkisen talouden suunnitelmassa merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan.

Opetusministerin vastuulla olevien varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen rahoituksesta valtaosa sisältyy valtionvarainministeriön pääluokkaan osana kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmää. Opetus- ja kulttuuritoimi osallistuu aktiivisesti peruspalveluiden valtionosuuksien budjetointiprosessiin.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vahvistamiseen ehdotetaan hallitusohjelman toimenpiteiden vuoksi 50 milj. euron lisäystä vuodelle 2027. Vuonna 2027 määrärahalisäys kohdistetaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvoavustuksiin. Vuoden 2027 aikana käynnistetään lisäksi kokeilu kokonaiskoulupäivästä. Kokonaiskoulupäivä mahdollistaa sen, että koulun yhteydessä järjestetään oppilaille myös harrastustoimintaa. Alueelliseen kokeiluun varataan 2 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön rahoitukseen ehdotetaan 181,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2027 alusta kotoutumiskoulutuksen rahoitus kerätään yhteen kanavaan ja koulutustehtävä siirtyy vapaan sivistystyön järjestäjiltä kunnille.

Toisen asteen ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistavia ja tuen jatkuvuutta turvaavia toimia jatketaan hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa oppimisen tuen edetäkseen toisen asteen opinnoissa tavoitteidensa mukaisesti.

Vuonna 2026 käynnistetyssä kahdeksanvuotisessa ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kehittämisen kokeilussa ja uudistetuilla rahoitusperusteilla luodaan koulutuksen järjestäjille kannusteet ja ohjausmekanismit, joilla koulutustarjonta suuntautuu nykyistä paremmin työ- ja elinkeinoelämän ja väestön osaamistarpeiden mukaisesti. Uudistuksilla tuetaan samalla myös laadukkaan opetuksen ja ohjauksen järjestämistä.

Englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa vahvistetaan ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistetaan syksystä 2028 lukien. Tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Mahdollistetaan yhden taito- ja taideaineen kokeen suorittaminen osana ylioppilastutkintoa ja yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella syksystä 2029 lukien. Uudistus monipuolistaa opiskelijan mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan ylioppilastutkinnossa. Muutokset koskevat ensimmäistä kertaa syksyllä 2027 aloittavia opiskelijoita.

EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille otetaan käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen.

Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutusta ei rahoiteta valtionosuusrahoituksella, minkä vuoksi koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus vähenee aiemmin päätetyn mukaisesti toisella asteella 12 milj. euroa vuonna 2026 ja 18 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Vähennyksistä ammatillisen koulutuksen osuus on 10 milj. euroa vuonna 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lukien ja lukiokoulutuksen osuus 2 milj. euroa vuonna 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien.

Toisen asteen koulutukseen tehdään täysimääräiset indeksikorotukset, joiden vaikutus on noin 37 milj. euroa vuonna 2027.

Tiede- ja kulttuuriministerin vastuualue

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta (T&K-rahoitus) annetun lain mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen

yhteismäärää nostetaan 1,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Hallitus pitää kiinni parlamentaarisesti sovitusta tavoitteesta.

Osana kevään lisäsäästöjä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslakia muutetaan siten, että T&K-rahoitustavoitteen saavuttamisen edellyttämä valtion rahoituksen lisäys päivitetään vuosittain valtiovarainministeriön talousarvioesitystä varten laatiman talousennusteen mukaan. Tämän arvioidaan vähentävän valtion rahoituksen tarvetta 20 milj. euroa vuonna 2027. Osana aiemmin päätettyjä sopeutustoimia vuodesta 2027 lähtien Sitran T&K-toimintaan kohdentuvaa rahoitusta on tarkoitus huomioida osaksi valtion T&K-toiminnan rahoitusosuutta (arvio 15 milj. euroa). Lisäksi osana kevään 2026 lisäsäästöjä EU:n T&K-hankerahoituksesta 20 milj. euroa luetaan osaksi valtion T&K-panostuksia vuodesta 2027 lähtien. Tämän perusteella alennetaan aiemmin päätettyjä T&K – lisärahoituksen korotuksia: EU:n vastinrahoitus 10 milj. euroa, Business Finland avustusvaltuudet 5 milj. euroa ja Suomen Akatemian tutkimusrahoitusvaltuus 5 milj. euroa.

Vuonna 2027 Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus nousee 590 milj. euroon. Vuoteen 2026 nähden pysyvä lisäys on 55 milj. euroa. Määräaikaisista lisärahoituksista tohtorikoulutuksen pilotti päättyy vuonna 2027 ja LUMI AI vuonna 2028. Kehyskaudella edelliseen kohdentuu vielä 50 milj. euroa ja jälkimmäiseen 125 milj. euroa.

Yliopistojen tutkimuksen vahvistamiseen kohdistettu tutkimus- ja kehittämistoiminnan pysyvä lisärahoitus on 39 miljoonaa euroa ja ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistamiseen 15 milj. euroa vuodesta 2027 eteenpäin. Lisäystä näissä on yhteensä 24 milj. euroa vuoteen 2026.

Tieteen tietotekniikan keskus CSC:n T&K-toimintaan kohdennettu lisärahoitus on 10 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien. Lisäyksellä vahvistetaan turvallisen ja suorituskkykyisen suurteholaskennan ja datanhallinnan toimintaympäristön saatavuus myös poikkeustilanteissa.

Suomen talouskasvun ja kilpailukyvyyn varmistamiseksi korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Koulutus- ja osaamistason nostoon kohdennetaan kertaluonteisesti yhteensä 100 milj. euron lisäpanostus vuosina 2026–2028 osana hallituksen investointiohjelmää. Kehyskaudelle eli vuosille 2027 ja 2028 tästä kohdistuu yhteensä 70,5 milj. euroa. Lisärahoitusta suunnataan kertaluonteiseen aloituspaikkojen lisäykseen v. 2026 ja tästä aiheutuviin opintotukimenoihin sekä kolmevuotisen avoimen korkeakoulun opintoseteli-pilotin toteuttamiseen.

Åbo Akademin erikoisaseman turvaamiseen kohdennetaan 3 milj. euroa vuodessa vuosina 2027–2030.

Korkeakouluindeksit otetaan huomioon täysimääräisesti, mikä tarkoittaa yliopistoille ja ammattikorkeakouluille yhteensä runsaat 50 milj. euroa vuonna 2027 ottaen huomioon myös vuoden 2025 indeksiarvioon nähden alentunut toteutuma.

Taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan noin 567 miljoonaa euroa vuodelle 2027. Kehyskauden lopulla määrärahataso on noin 563 miljoonaa euroa. Tason väheneminen aiheutuu valtion aiempien päätösten perusteella Paimion parantolan peruskorjaukseen ja ylläpitoon sekä toimitilojen kehittämiseen osoitetusta enintään 10 miljoonan euron määräaikaisesta lisäyksestä, mistä yhteensä 8,5 miljoonaa euroa kohdentuu vuosille 2027–2029.

Taiteen ja kulttuurin toimialan valtionosuuksiin sisällytetään lakisääteiset indeksikorotukset ja kustannustason tarkistuksesta aiheutuvat muutokset. Indeksikorotukset sisällytetään myös ylimääräisiin taiteilijaeläkkeisiin ja kansallisten taidelaitosten rahoitukseen.

Liikunta-, nuoriso- ja urheiluministerin vastuualue

Hallitus toteuttaa opintotuen kokonaisuudistuksen. Opintotuen kokonaisuudistusta on valmisteltu hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Opintotuen uudistuksessa vahvistetaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Lisäksi järjestelmästä korjataan epäkohtia. Opintotuen kokonaisuudistus toteutetaan kustannusneutraalisti. Hallitus antaa opintotukiuudistusta koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle syysistuntokaudella. Opintotukimenot ovat vuonna 2027 noin 1,36 miljardia euroa.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan valtiontalouden kehyksissä vuodelle 2027 noin 170 miljoonaa euroa, mikä on noin 12 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2026. Lisäyksestä Garden Helsinki -hankkeen investointiavustuksen vuotuisuusvaikutus on 8,750 miljoonaa euroa ja kehyskauden loppuun mennessä yhteensä 35 miljoonaa euroa. Määrärahalisäykseen vaikuttaa myös liikunnan valtakunnallisten koulutuskeskusten lakisääteisten yksikköhintojen kustannuspohjan tarkistus sekä indeksitarkistukset, joiden määrä on yhteensä 2,2 milj. euroa. Hallitus päätti lisäksi kehysriihessä kertaluonteisesta 2 miljoonan euron avustusmäärärahasta yleisurheilun EM-kisahakuun. Hallinnonalan lakisääteisistä määrärahatarvelisäyksistä aiheutuviin kompensaatiotarpeisiin (opintotukiuudistuksen rahoitus) kohdennetaan liikuntatoimen luvusta kehyskaudella 2028–2030 yhteensä 5,75 miljoonaa euroa.

Suomi liikkeelle –ohjelmaan on varattu hallituskaudeksi vuosittain 20 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista ohjelmaa.

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan vuodelle 2027 vajaat 71 miljoonaa euroa, joka on lähes samassa tasossa vuoden 2026 varsinaisen talousarvion kanssa. Valtionosuudet kuntien nuorisotoimeen jatkoivat hienoista laskuaan Manner-Suomen alle 29-vuotiaiden asukkaiden määrän laskiessa 6 378 henkilöllä.

Nuorten hyvinvointia tuetaan hallitusohjelman mukaisesti. Hallitus on laatinut laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi (lakisääteinen valtakunnallinen nuorisotyön ja –politiikan ohjelma vuosille 2024–2027, jolle ei ole osoitettu erillistä rahoitusta).

Hallinnonalan lakisääteisistä määrärahatarvelisäyksistä (opintotukiuudistuksen rahoitus) aiheutuviin kompensaatiotarpeisiin kohdennetaan nuorisotyön luvusta kehyskaudella 2028–2030 yhteensä 2,46 miljoonaa euroa.

Harrastamien Suomen mallin kautta tuetaan lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastamista koulupäivän yhteydessä, kehyksissä mallin toteuttamiseen on varattu 19,4 miljoonaa euroa.